

УТВЪРЖДАВАМ:

Директор:

/Ахмед Капустрев/

«Механизъм за противодействие на тормоза и насилието»

в ОУ „Гео Милев“ с.Чернооково

Разработен, съгласно Заповед № РД 09-5906/28.12.2017 г. на Министъра на образованието и науката. Приет на ПС на 08.09.2023г.

I. ДЕФИНИЦИЯ

Тормозът в училище обхваща широк спектър от прояви. Това е явление със сериозни размери, което оставя дълготрайни последици върху психичното здраве и поведението както на децата, които търпят насилие, така и на онези, които го извършват или наблюдават. Последиците от насилието в училище са особено тежки и продължителни и силно привличат общественото внимание. Българската дума, която отговаря най-точно на явлението, е „тормоз“ („bullying“).

Какво е насилие?

В България в официална употреба е дефиницията на понятието „насилие“, дадена в параграф 1, т. 1-5 от допълнителните разпоредби на Правилника за прилагане на Закона за закрила на детето. Две от определенията имат пряка връзка с насилието от деца върху деца, което е обект на настоящия механизъм.

Физическо насилие е „причиняване на телесна повреда, включително причиняване на болка или страдание, без разстройство на здравето“.

Психическо насилие „са всички действия, които могат да имат вредно въздействие върху психичното здраве и развитие на детето, като подценяване, подигравателно отношение, заплаха, дискриминация, отхвърляне или други форми на отрицателно отношение, както и неспособността на родителя, настойника, попечителя или на лицето, което полага грижи за детето, да осигури подходяща подкрепяща среда“.

Сексуално насилие и злоупотреба над дете според определението на СЗО е „учасието на дете в сексуални действия, които той или тя не разбира напълно и за които не е в състояние да даде информирано съгласие, или за които детето не е подгответо от гледна точка на развитието си и не може да даде съгласие, или които са в нарушение на законите или социалните табута на обществото“.

Пренебрегване е неуспехът на родителя, настойника и попечителя или на лицето, което полага грижи за детето, да осигури развитието на детето в една от следните области: здраве, образование, емоционално развитие, изхранване, осигуряване на дом и безопасност, когато е в състояние да го направи.

Тормозът спада към насилието над дете и се третира с мерките на Закона за закрила на детето. Според чл. 7, ал. 1 и 2 от Закона за закрила на детето, всяко дете има право на закрила от насилие и всеки, на когото стане известно за дете, преживяло насилие, е длъжен да сигнализира органите по закрила.

Ключови в разбирането за тормоза са следните характеристики на това поведение:

1. злонамерена проява, която има за цел да нарани или унижи дете;
2. извършва се от позиция на силата, като едната страна използва доминиращата си позиция, за да нарани другата физически или психически, да я унизи или изолира от социалния живот;
3. повтаря се многократно във времето, а не е еднократен и изолиран акт на агресия.

Проявите на тормоз в училище най-общо могат да бъдат разделени на следните основни групи:

Физически тормоз – например, бълскане, щипане, разрушаване, удряне, нанасяне на болка, спъване, затваряне в някое помещение;

Психичен тормоз – например, подмятане, подиграване, закачане, омаловажаване, заплахи, изнудване, повреждане на имущество, кражба и хвърляне на вещи, заплашителни погледи, неприятелско следене;

Сексуален тормоз – представлява всяка форма на нежелано словесно, несловесно или физическо поведение със сексуален характер, имащо за цел или водещо до накърняване на достойнството на лицето, и по-специално създаване на смущаваща, враждебна, деградираща (принизяваща), унизителна или обидна обстановка. Включва измислянето на сексуализирани прякори или имена, коментари за външността на някой и подигравки със сексуално значение, неподходящо докосване, бележки и надписи със сексуално съдържание и т.н. до по-екстремни форми на нападане и насилие.

Кибер тормоз - обидни, заплашителни и подигравателни текстови съобщения по мобилен телефон, електронните средства за комуникация или в социалните мрежи; разпространяване на материали, които уронват достойнството на детето или го унижават: снимането на детето с мобилен телефон и свободното разпространяване на снимки или видеозапис в интернет или по други канали без негово съгласие, кражба на самоличност, разпространение на слухове в социалните мрежи др.

Един от признаките, че дете може би е жертва на кибертормоз, е рязката смяна на настроението и поведението му при използване на интернет или при получаване на обаждане по мобилен телефон – например детето става мълчаливо и боязливо.

Конкретни примери, както и разграничаването на нивата на различните форми на тормоз с оглед причиняване на различна по степен вреда, са представени в Таблица 1. Класификация на формите на тормоз и предприемане на съответни действия.

Тормозът, независимо от това как се упражнява, е деструктивен и опасен вид насилие.

Следователно усилията за справяне с насилието от деца над деца в училище трябва да бъдат насочени към всички проявления на това явление, а не само към неговите физически форми.

Разпознаването на **физическото насилие** включва следните физически и поведенчески показатели:

- различни по вид и цвят натъртвания, включително синини, постоянни или чести червени петна, включително от пръсти, насинени очи, следи от ухапване;
- неправдоподобни или объркани обяснения за травмите, включително едносрочни отговори;
- беспокойство и крайности в поведението - от агресивност до пасивност;
- лоша представа за себе си - децата смятат, че са заслужили насилието;
- прекалена отстъпчивост на детето и оставяне без протест да се прави каквото и да било с него;
- влошаване на здравословното състояние, което включва прилошавания, главоболие, отпадналост;
- влошаване на успеха от обучението и чести отсъствия от училище;
- чести отсъствия от определени часове, например физическо възпитание и спорт;

Разпознаването на **психическото насилие** включва следните физически и поведенчески показатели:

- детето може да стане затворено и изолирано, да не желае да контактува с връстниците си;
- агресивно поведение и/или поведение, насочено към привличане на вниманието, упорито непослушание, самонараняване;
- внезапни избухвания, които са необичайни за възрастта или за нивото на развитие на детето;
- бягане и криене, включително зачестили бягства от училище;

- загуба на доверие, неучастие в общите занимания в училище, ниска самооценка;
- употреба на алкохол, медикаменти, самозанемаряване (постоянно обличане на едни същи дрехи или отказ да сресва косата си);
- психосоматични симптоми.

Разлики между тормоз и закачки или игра между децата и учениците

По-голямата част от ситуацията на тормоз могат да бъдат овладени от учителите, а някои – от самите деца. Всяка намеса изисква внимателна преценка на ситуацията и нейната тежест. На първо място важно е да се разграничават случаите, когато не се касае за тормоз, а само за игра или приятелско премерване на силите между децата. За целта е необходимо да се наблюдава поведението на децата, включително и на тези, които само присъстват без активно да участват. Следното би могло да помогне за правилна оценка на ситуацията:

- Ако децата се закачат, бутат или бълскат или си разменят шеги, като при това се смеят, разменят си ролите и позициите и никое от тях няма видимо доминиращо положение, а околните не им обръщат особено внимание, то най-вероятно става дума за игра.
- Ако едно от децата е видимо напрегнато, не се усмихва, опитва се да се махне, ако ролите не се сменят, а другото дете е в постоянно доминираща позиция и това поведение привлича вниманието на околните, то най-вероятно става дума за тормоз.
- Ако детето/ученикът не се чувстват добре от закачките и подигравките, тогава поведението може да е тормоз.
- Ако детето/ученикът, към когото са отправени подигравките, поиска от другото дете да спре и той или тя не спират да се подиграват, тогава става въпрос за тормоз.
- Ако детето/ученикът, който дразни, продължава да дразни или дразни отново и отново, това е тормоз.
- Ако има и други хора наоколо, които наблюдават ситуацията и се окуражават или се присъединяват към ситуацията на подигравки, това е тормоз.
- Ако едното дете е по-силно или по-популярно, по-голямо на възраст или по властно, това може да е тормоз.

II. ПОЛИТИКА ЗА ПРЕВЕНЦИЯ И ИНТЕРВЕНЦИЯ НА НАСИЛИЕТО И ТОРМОЗА В ОУ „ГЕО МИЛЕВ“ С.ЧЕРНООКОВО

Училищната политика е съобразена с Наредбата за приобщаващо образование, училищната политика за закрила на детето, Механизма за противодействие на тормоза и насилието в институциите в системата на предучилищното и училищно образование и етичния кодекс за работа с деца на ОУ „Гео Милев“

Основни цели:

- Създаване на позитивна култура и климат в училището;
- Повишаване осведомеността на всички участници в процеса на училищното образование, че насилието е неприемливо поведение;
- Разработване и внедряване на система за превенция, която създава условия за превантивна работа с класа и включва децата в образователни дейности, семинари, работилници, които да ги запознават с различните форми на насилие и тормоз, да възпитават уважение и

толерантност към различията, да развиват чувствителност към границите на другия, етика на взаимоотношенията, кое поведение е приемливо и кое – не, как да се реагира на неприемливо поведение, др.

- Създаване на система за интервенция като разработи или разясни съществуващи правила и процедури във връзка с всяка една проява на насилие и тормоз, вкл. по отношение на идентифициране и сигнализиране;
- Създаване на система за предоставяне на подкрепа за пострадалите и въвлечените в ситуацията на насилие и тормоз;
- Развиване на устойчива система за изграждане на капацитет във всички участници в образователния процес под формата на обучителни дейности, механизми за сътрудничество съвнешни за училището институции; изграждане на ефективна система за дежурства и др.;
- Създаване на механизми за проследяване на ефективността от дейностите по превенция и интервенция.

В основата на функционирането на механизма за превенция на тормоза и насилието е системата за оказване на обща подкрепа за личностно развитие, която е насочена към развиване на потенциала на всеки ученик в училището, гарантира участието и изявата му в образователния процес и в дейността на училището.

Превенцията на насилието и преодоляването на проблемното поведение се изразява във включване на отделни деца и ученици в дейности (*обсъждане между ученика и класния ръководител с цел изясняване на възникнал проблем и получаване на подкрепа за разрешаването му; използване на посредник при решаване на конфликт в училище; консултиране на детето или ученика с психолог/педагогически съветник; създаване на условия за включване на ученика в група за повишаване на социалните умения за общуване и за решаване на конфликти по ненасилствен начин; насочване на детето или ученика към занимания, съобразени с неговите потребности; индивидуална подкрепа за ученика от личност, която той уважава; участие на ученика в дейности в полза на паралелката или училището, включително определяне на възможности за участие на ученика в доброволчески инициативи*) за въздействие върху вътрешната мотивация, както и оказване на психологическа подкрепа.

Психологическата подкрепа е насочена към децата и учениците, педагогическите специалисти и родителите. Тя се осъществява от психолог и включва:

1. създаване на условия за сътрудничество и ефективна комуникация между всички участници в образователния процес;
2. предоставяне на методическа помощ на учителите за превенция на тормоза и насилието и за преодоляване на проблемното поведение на децата и учениците;
3. групова работа с деца или ученици и/или кризисна интервенция;
4. работа със средата, в която е детето или ученикът - семейството, връстниците.

Училищната политика се реализира на равнище училище и на равнище клас, като на всяко едно от тези равнища се осъществяват дейности по превенция и интервенция (реакция).

1. ДЕЙНОСТИ НА РАВНИЩЕ УЧИЛИЩЕ

1.1. ПРЕВЕНЦИЯ

- Създаване на УКС /Училищен координационен съвет/ за справяне с насилието, който да планира, проследява и координира усилията за справяне с училищния тормоз. Състава на УКС може да се актуализира. Той се ръководи от директор и в него участват учители от различните етапи, ученици и родители. Съставът на УКС се актуализира всеки три години и

при необходимост. УКС изготвя план за съответната учебна година за противодействие на тормоза. На основание на извършената оценка в началото на всяка учебна година УКС може да актуализира изготвения план с дейности по превенция и интервенция на равнище клас и училище. Той е със срок една учебна година. С резултатите от направената оценка се запознава педагогическата колегия. Оценката се извършва чрез стандартизирана анкета.

- УКС за справяне с насилието, съгласувано с класните ръководители договаря единен механизъм с ясно разписани отговорности, за предотвратяване и реагиране при проява на тормоз и насилие в училище.
- При необходимост УКС дава препоръки при изготвянето на правилата на поведение и ценности на класовете и приема и обобщава постъпили предложения за общоучилищни ценности, които да бъдат включени в Правилника за дейността на училището.
- Всички учители в училището могат да предлагат на УКС мерки за изработване на процедура за усъвършенстване на системата на дежурство с оглед на това да бъдат обхванати местата в училище, където при етапа на оценка е установено, че най-често се извършва тормоз. Събраната информация се предоставя и обсъжда с действащата комисия по изготвяне на графиците.
 - Актуализиране на етичния кодекс на училищната общност
 - УКС за справяне с насилието подкрепя класните ръководители в дейностите им, свързани с разпознаване на тормоза.
 - Председателят на училищната комисия за квалификация, предлага обучения за повишаване на квалификацията на учителите в областта за справяне с училищния тормоз..
 - УКС може да предлага промени в Правилника за дейността на институцията при необходимост.
 - Информиране и актуализиране на информацията за наличните ресурси в общността - съществуващи услуги и програми за превенция и противодействие на насилието и тормоза в детската градина, училището и центъра за подкрепа за личностно развитие

1.2. ИНТЕРВЕНЦИЯ

• ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА ПОТОКА НА ИНФОРМАЦИЯ ВЪВ ВРЪЗКА СЪС СЪМНЕНИЯ ЗА ТОРМОЗ ПО РЕДА, ПОСОЧЕН ПО-ДОЛУ:

На първо ниво „Нарушаване на правилата“:

1. Прекратяване на ситуацията и успокояване/интервенция към всички участници
2. Уведомяване на родител от класния ръководител/учителя

На второ ниво „Повтаряне на едни и същи нарушения на правилата или насилие с по-серииозни последици - тормоз“:

1. Прекратяване на ситуацията и успокояване/интервенция към всички участници
2. Учителят/ класният ръководител съобщава на Координационния съвет за случая. Прави се оценка на случая и по преценка директорът подава сигнал от името на институцията до Отдел „Закрила на детето“ (ОЗД) и/или полицията и инициира работа по случая
3. Уведомяване на родител.

На трето ниво „Системна злоупотреба, както и ситуации, в които съществува опасност за живота и здравето за които и да е от участниците в ситуацията“

1. Прекратяване на ситуацията и успокояване/интервенция към всички участници
2. Учителят/ класният ръководител подробно се информира за случилото се от всички свидетели и участници в ситуацията на насилие. Незабавно се уведомява директорът и се подава сигнал към ОЗД и/или полицията

3. Уведомяване на родител. Иницииране на работа по случай, включително насочване на случаи към външни служби При случаи от трето ниво, както и по преценка при случаи от второ ниво, незабавно се уведомява Дирекция „Социално подпомагане“ (Отдел „Закрила на детето“ - ОЗД) и/или полицията. При становище от координационния съвет в училището за иницииране на работа по случай или ако не се свика Координационен механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви на насилие или в рисък от насилие, и за взаимодействие при кризисна интервенция, психологът следва да инициира работа по случай с детето в училището.

Всеки служител в училището е длъжен при установяване на случай на насилие и тормоз незабавно да уведоми директора на институцията. Съгласно Закона за закрила на детето (чл. 7, ал. 1) „Лице, на което стане известно, че дете се нуждае от закрила, е длъжно незабавно да уведоми дирекция „Социално подпомагане“, Държавната агенция за закрила на детето или Министерството на вътрешните работи. Съгласно ал. 2 „Същото задължение има и всяко лице, на което това е станало известно във връзка с упражняваната от него професия или дейност, дори и ако то е обвързано с професионална тайна“. Интервенцията на равнище училище включва воденето на училищен дневник, иницииране на работа по случай и насочване на случай към други служби.

- **Водене на училищен дневник.**

В дневника със случаи се документират единствено ситуацията съответстващи на второ и трето ниво на класификацията на тормоза, при които се намесва координационния съвет. УКС извършва оценка на риска и създава процедура за откриване и работа по случая в училище. В дневника се отбелязва дата, клас, участници, вид на проявата, какво е предприето и подпись на служителя.

Първо ниво - нарушаване на правилата не се регистрират

Второ ниво – повтаряне на едни и същи нарушения на правилата или насилие с по-сериозни последици – тормоз - ситуацията на тормоз се описва в дневника за ситуации на тормоз и се предприема работа по случая. Възстановяване на щети при наличие на такива

Трето ниво – системна злоупотреба, както и ситуации, в които съществува опасност за живота и здравето за които и да е участници в ситуацията – ситуацията на тормоз от трето ниво се описват в дневника за случаи на тормоз, както по тях се предприема интензивна работа по случая, включваща всички участници, правят се оценки на потребностите и план за действие, както и се инициират процедури в съответствие със закона за закрила на детето, Наредбата за приобщаващото образование, Закона за предучилищното и училищното образование

- **Процедура за откриване и работа по случай**

При предприемане на индивидуална работа по случай с ученик на базата на направения анализ, координирането на работата се осъществява от училищния психолог или от педагогическия съветник. Информацията за вписаните в Дневника със случаи на училищен тормоз се съхранява само при психолога или педагогическия съветник, или, по изключение, при друг член на координационния съвет, определен от директора на училището.

- **Класификация на формите на тормоз и предприемане на съответни действия (Вж. ПРИЛОЖЕНИЕ).**

2. ДЕЙНОСТИ НА НИВО КЛАС/КЛАСНА СТАЯ

2.1. С цел създаване на пространство, в което се говори открыто за тормоза:

- в часа на класа всеки класен ръководител използва формите на групова работа, дискусия, споделяне на опит за разясняване на проблема за същността и видовете тормоз между учениците;

- учителите да включват по подходящ начин в коментирането на проблема насилие и тормоз и ценностите, които ги предотвратяват, ако учебното съдържание на преподавания от тях предмет позволява това.

- осигуряване на условия за участие на учениците, които да станат естествените помощници при реализирането на дейностите по превенция

2.2. Използване на посредник при разрешаване на конфликта

2.3. Насочване към допълнителни извънкласни и извънучилищни форми на обучение на учениците, застрашени от противообществени прояви с цел превенция на проблемното поведение..

2.4. Всяка паралелка заедно с класния ръководител изработва общи правила на поведение в класа.

2.5. Провеждане на тематични родителски срещи и предоставяне на информационни материали.

2.6. Класният ръководител, заедно с учениците обсъждат и процедура, описваща мерките в случай на нарушаване на правилата.

2.7. Използване на посредник при решаване на конфликти и ментор при провеждане на тематични часове на класа

2.8. Провеждане на индивидуални консултации с деца, понасящи или извършители на тормоз.

2.9. Включване на учениците, застрашени от противообществени прояви, в извънкласни мероприятия и дейности, организирани от училището, съгласно Правилника за дейността на училището.

2.10. При преминаване в обучение в електронна среда засилена работа по превенция на кибертормоза в часовете на класа и часовете по ИТ.

2.11. Организиране и провеждане на беседи от инспектори от Дирекция „Социално подпомагане“.

3. ВКЛЮЧВАНЕ НА РОДИТЕЛИ.

Родителите се привличат, като партньори в дейностите по превенция и интервенция на тормоза чрез:

Участие в тематични родителски срещи.

Участие в часове на класа и часове за кариерно ориентиране.

Участие като специалисти в различни училищни инициативи и дейности.

Участие в беседи с родители и близки на учениците, застрашени от противообществени прояви.

Участие в провеждането на индивидуални консултации с деца, понасящи или извършители на тормоз.

Участие на родители и близки на проблемни ученици в мероприятия и дейности на класа и училището с цел приобщаването им към училищния живот и ангажирането им с живота на децата им в училище.

Взаимодействие на родители и учители при решаване на конфликти между ученици.

При наличие на необходимост от интервенция се уведомяват родителите на участниците в ситуацията на насилие и тормоз ученици, както и за предприетите от институцията действия за разрешаване на ситуацията. Разговорът се провежда на подходящо

място, в партньорски взаимоотношения, като се даде възможност за споделяне на наблюдения, тревоги и опасения на всички страни. Могат да се обсъдят конкретни препоръки към родителите и възможностите за реализирането им. По преценка учителят може да насочи родителите за консултация с други специалисти при необходимост.

В случай, че родителите отказват да съдействат, учителят следва да се обърне към координационния съвет и случаят да се обсъди.

4. ДЕЙНОСТИ НА НИВО ОБЩНОСТ

2.12. Класните ръководители съдействат на УКС за подобряване на комуникацията и взаимодействието между училищната и родителската общности; за издирване и привличане на родители, които да подпомагат дейностите на ниво клас и училище, в посока организиране на подходящи училищни инициативи.

2.13. УКС за справяне с насилието, съгласувано с директора на ОУ осигурява реални партньорства с външни за училището организации, служби и специалисти:

- Дирекция "Социално подпомагане" - Отдел „Закрила на детето“ ;
- Местна комисия за БППМН ;
- МВР – Детска педагогическа стая.

Неразделна част от Механизма за противодействие на тормоза и насилието в ОУ „Гео Милев“ с.Чернооково са утвърдените училищни правила и процедури за въвеждане на защитна мрежа за противодействие на тормоза между учениците.

УТВЪРЖДАВАМ:

ДИРЕКТОР :

/ А. Капустрев /

**ПРАВИЛА И ПРОЦЕДУРИ
ЗА ВЪВЕЖДАНЕ НА ЗАЩИТНА МРЕЖА
ЗА СПРАВЯНИЕ С УЧИЛИЩНИЯ ТОРМОЗ
МЕЖДУ УЧЕНИЦИТЕ
В ОУ „ГЕО МИЛЕВ“ С.ЧЕРНООКОВО**

Разработени, съгласно Заповед № РД 09-5906/28.12.2017 г. на Министъра на образованието и науката. Приет на ПС на 04.09.2023г.

Настоящите правила имат за цел прилагането на цялостен училищен подход, полагане на координирани и последователни усилия за предотвратяване на тормоза и създаване на по-сигурна училищна среда.

I. Задължения на персонала

1. Училищен координационен съвет

- 1.1. Планира, проследява и координира дейностите за справяне с тормоза на ниво училище.
- 1.2. Обобщава предложениета на класовете и изготвя общоучилищни ценности, правила и последици.
- 1.3. Обсъжда и приема процедурите за докладване, регистриране и проследяване на случаите на тормоз.
- 1.4. Прави мотивирани предложения до директора с цел подобряване на работата.
- 1.5. Подпомага класните ръководители с материали или консултации със специалисти, съдейства за организиране на периодични обучения на учителите по темата за насилието.

2. Класни ръководители

- 2.1. В началото на годината провеждат занятия в часа на класа, посветени на тормоза и насилието.
- 2.2. С помощта на учениците приемат ценности, правила и последици при прояви на насилие.
- 2.3. Постерите с приетите ценности, правила и последици се поставят на видно място в класната стая.
- 2.4. Запознават учениците с процедурата за съобщаване на случаи на тормоз.
- 2.5. Реагират при всеки опит за насилие над ученик в клас, съгласно утвърдените процедури и приетите правила и последици.
- 2.6. За всеки инцидент или проява на насилие попълват протокол, който предават на УКС.
- 2.7. Участват в работата на екипа, сформиран по конкретен случай на ученик от класа им.
- 2.8. Провеждат периодично превантивни занятия по проблемите на тормоза, като могат да привличат различни специалисти, напр. от Центъра за превенция на насилието, МКБПМН и др.
- 2.9. Информират учениците за Националната телефонна линия за деца 116 111.
- 2.10. Информират родителите за дейностите по механизма, както и за приетите правила и процедури.
- 2.11. Съдействат за включването им в дейностите на ниво училище.

3. Учители, които не са класни ръководители

- 3.1. Включват темата за насилието в учебни единици, при които това е възможно.
- 3.2. Поощряват и развиват съвместното учене, както и поведение на сътрудничество и взаимопомощ.
- 3.3. Познават и използват установената система за информиране и съобщаване за случаи на тормоз над ученици.
- 3.4. Познават правилата и последствията на класа, прилагат ги и изискват от учениците да ги прилагат.

4. Дежурни учители

- 4.1. Спазват стриктно утвърдения от директора график за дежурство, следейки рисковите зони, в които е възможна появата на насилие и тормоз.
- 4.2. Реагират според утвърдените процедури в ситуации на насилие по време на дежурството им.
- 4.3. Оказват съдействие на колеги при установени от тях нарушения на ученици и докладват на УКС, като попълват протокол, отразяващ инцидента.

5. Помощен персонал

- 5.1. Полагат грижи за предотвратяване на насилийски действия в училищните помещения, за които отговарят.
- 5.2. Познават основните принципи на действие и ги прилагат – правила, последствия, протокол за реагиране на насилие.
- 5.3. Не допускат прояви на насилие и съобщават за тях на класен ръководител, директор.

II. Процедура за информиране и съобщаване на случаи.

1. Дете, жертва на тормоз – уведомява класния ръководител устно, родителят попълва Протокол за съобщаване за насилие (Приложение № 2), в който описва ситуацията.
2. Дете, упражнило тормоз – уведомява класния ръководител устно, родителят попълва Протокол за съобщаване за насилие (Приложение № 2), в който описва ситуацията, изпълнява указанията на УКС за предотвратяване на тормоза.
3. Деца, които помагат и подкрепят тормоза – уведомява класния ръководител устно, родителят попълва Протокол за съобщаване за насилие (Приложение № 2), в който описва ситуацията.
4. Деца-наблюдател – уведомява класния ръководител устно, родителят попълва Протокол за съобщаване за насилие (Приложение № 2), в който описва ситуацията.
5. Всеки класен ръководител може да договори с учениците си от класа и други форми и начини за съобщаване на случаи на тормоз в клас.
6. Всеки учител и служител, наблюдавал ситуация на насилие между деца, е длъжен да информира УКС чрез попълване на формата за протокол

III. Процедури за регистриране, докладване и разглеждане на случаи на насилие и тормоз сред учениците.

Задължение на всеки учител е да се намеси, за да прекрати ситуация на тормоз, на която е станал свидетел.

1. Всяка ситуация на тормоз трябва да бъде регистрирана и описана в единен регистър на училището от учителя, който я е наблюдавал. За целта е утвърден „Протокол за отговор на насилие“ (Приложение №1). Той се предава на председателя на УКС, който го съхранява.

2. Действия в случаи на инцидент, който поставя в риск или уврежда живота и/или здравето на ученик.

Учителят или служителят действат в следната последователност:

- извеждат пострадалото дете от опасната зона и оказват долекарска помощ;
- при непосредствена опасност за живота на пострадалото дете се обаждат на телефон 112;
- уведомяват веднага училищното ръководство и УКС, които уведомяват класния ръководител, който от своя страна уведомява родителите/настойниците на детето;

- описват ситуацията писмено в протокола за отговор на насилие.

3. Действия при установяване, че дете е жертва на насилие или е в риск от такова.

• Всеки служител на ОУ „Гео Милев“ село Чернооково, на когото стане известно, че дете в риск се нуждае от закрила, следва незабавно да уведоми класния ръководител, който от своя страна уведомява училищното ръководство и родителите/настойниците на детето;

- Учителят описва ситуацията писмено в протокола за отговор на насилие.

- След проверка на случая директорът свиква УКС, който подава сигнал до Отдел „Закрила на детето“.

• УКС изготвя индивидуална работна програма с ясно разписани функции и дейности на екип от класен ръководител и родител

4. Действия при установяване, че дете е упражнило тормоз.

- Учителят описва ситуацията писмено в Протокол №1 за отговор на насилие;

• Ситуацията се регистрира в единния регистър;

- Детето, упражнило тормоз, описва ситуацията в Протокол №2;

- За изясняване на случая от други деца-наблюдатели родителите им описват ситуацията в Протокол №2;

• Класният ръководител уведомява и свиква среща с родителите;

• Свиква се УКС;

• УКС уведомява МКБГПМН, Полицията и отдел „Закрила на детето“;

• УКС изготвя индивидуална работна програма с ясно разписани функции и дейности с цел намаляване на агресията у детето.

IV. Мерки при кризисни ситуации

1. Комисията заседава най-малко един-два пъти в учебен срок и обсъжда изпълнението на плана, както и резултати от дейността си.

2. При наличие на писмен или устен сигнал, комисията се събира в рамките на 24 часа.

3. При възникване на кризисната ситуация веднага се уведомява Директора на училището. В рамките на един час се подава сигнал в РУО, Отдел „Закрила на детето“, в Областна администрация и полицията.

4. При възникване на кризисна ситуация или получен сигнал за ученик, жертва или в риск от насилие, комисията съставя индивидуален план за кризисна интервенция.

ПРОТОКОЛ
за съобщаване /отговор/ на насилие
№/.....

Трите имена на ученика.....

Клас.....

Класен ръководител.....

Дата....., час.....

Описание на ситуацията:

Предприяти мерки

.....
.....
.....
.....
.....

Коментар

.....
.....
.....

Подпись:.....

1 / 1

**ПРОТОКОЛ
за съобщаване за насилие
№/.....**

Аз
родител на
ученик/чка от клас
с класен ръководител

Определям детето си като:

- Дете, жертва на тормоз
 - Дете, упражнило тормоз
 - Дете, което помага и подкрепя тормоза
 - Дете-прък наблюдател
 - Дете, знаещо информация за ситуацията

Дата , час

Описание на ситуацията:

Коментар

.....
.....
.....

Подпись на родител:

ПРИЛОЖЕНИЕ I: КЛАСИФИКАЦИЯ НА ФОРМите НА НАСИЛИЕ И ТОРМОЗ И ПРЕДПРИЕМАНЕ НА СЪОТВЕТНИ ДЕЙСТВИЯ

Нива на насилие и тормоз	Отговор на институцията	Документиране	Последователност на процедурите за интервенция
ПЪРВО НИВО - НАРУШАНИЕ НА ПРАВИЛАТА: <ul style="list-style-type: none"> Форми на физическо насилие са например: леко удриене, бутане, щипане, драскане, дърпане на коса, хапане, подритване, замърсяване или разрушаване на нечия собственост. Форми на психическо насилие са например: омаловажаване, обиждане, насилство, унижение, измисляне на нецензурни неприлични коментари, изключване от групови или съвместни дейности, фаворизаци/предпочитания, базирани на различие, разпространяване на слухове. Форми на сексуално насилие са например: показване на неприлични жестове и действия, върбален тормоз със сексуално съдържание, разпространение на истории и изображения със сексуален подтекст, съблазняване от друго дете или възрастен, злоупотреба с власт при подстрекаване, изнудване, склоняване и/или принуждаване към сексуални действия. Форми на кибернасилие са например: обидни колажи, снимки, видеа, коментари, обаждания и изпращане на обидни съобщения (SMS, MMS, съобщения в социалните мрежи и др.), използване на дискриминативни и обидни етикети, използване 	<p>На първо ниво действията се предприемат от класен ръководител или учител заедно с родител, като се осъществява</p> <p>Ситуациите от първо ниво не се регистрират в Дневника със случаи, защото са първа проява на насилие и не се тълкува като тормоз.</p> <p>Ситуациите от първо ниво не се регистрират в Дневника със случаи, защото са първа проява на насилие и не се тълкува като тормоз.</p> <p>Ситуациите от първо ниво не се регистрират в Дневника със случаи, защото са първа проява на насилие и не се тълкува като тормоз.</p> <p>Ситуациите от първо ниво не се регистрират в Дневника със случаи, защото са първа проява на насилие и не се тълкува като тормоз.</p> <p>Ситуациите от първо ниво не се регистрират в Дневника със случаи, защото са първа проява на насилие и не се тълкува като тормоз.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Прекратяване на ситуацията и успокояване/интервенция към всички участници. 2) Класният ръководител/учителят подробно се информира за случилото се от всички свидетели и участници в ситуацията на насилие. 3) Уведомяване на родителя от класния ръководител/учителя. 4) Консултации – предприемане на индивидуални разговори с участниците от класния ръководител/учителя. 5) Мерки и действия от страна на класен ръководител/учител – намиране на решение, което удовлетворява страните и служи за пример на наблюдалите. 6) Проследяване на изпълнението на предпринетите мерки и действия. 	

на език на омраза, кражба на профили.			
Нива на насилие и тормоз	Отговор на институцията	Документиране	Последователност на процедурите за интервенция
ВТОРО НИВО – ПОВТАРЯНЕ НА ЕДНИ И СЪЩИ НАРУШЕНИЯ НА ПРАВИЛА ИЛИ НАСИЛИЕ С ПО-СЕРИОЗНИ ПОСЛЕДИЦИ – ТОРМОЗ: <ul style="list-style-type: none"> Форми на физически тормоз са например: памаросване, удрире, стълкване или късане на дрехи, ригане, обграждане, плюене, отнемане и разрушаване на нечия собственост, дърпане на нечий стол изпод него, дърпане за уши или коса. Форми на психически тормоз са например: изнудване, заплашване, несправедливо наказание, забрана за общуване, отхвърляне и манипулация, полигравки, отправени пред целия клас или група, публично унижение, обиди, интригантстване, разпространяване на слухове, публично отхвърляне и игнориране, непримане, манипулиране и използване. Форми на сексуален тормоз са например: сексуално локосване, показване на порнографски материали, показване на интимни части на тялото и сваляне на дрехи, подтикване или принуждаване към сексуални действия, заснемане в сексуални пози. Форми на кибертормоз са например: непописано заснемане и разпространяване на снимки и видео, злоупотреба с влогове, блогове, форуми, социални мрежи, заснемане и разпространение без разрешение, унизителни за детето снимки/видео. 	<p>На второ ниво действието се предприемат от класен ръководител/учител заедно с психолог или съветник, председател или представител на координационния съвет и задължително участие на родител, като се уведомява такива.</p> <p>По прещенка се подава сигнал до ОЗД и/или полиция.</p> <p>Координационният съвет прави оценка на риска и може да даде становище за иницииране на работа по случая.</p> <p>Уведомяване на родител.</p> <p>Мерки и действия – работа на координационния съвет: анализ на ситуацията от регистъра предприемане на работа по случая.</p> <p>Проследяване на изпълнението на предприетите мерки и действия.</p>	<p>Ситуацията на тормоз се описва в Дневника със свидетеля на случилото се или класния ръководител/учителя.</p> <p>Възстановяване на щети при наличие на такива.</p> <p>1) Прекратяване на ситуацията и успокояване/интервенция към всички участници.</p> <p>2) Учителят/класният ръководител подробно се информира за случилото се от всички свидетели и участници в ситуацията на насилие.</p> <p>Всеки служител, който е станал свидетел на насилието, може да подаде сигнал към ОЗД.</p> <p>3) Учителят/класният ръководител съобщава на Координационния съвет за случая. Прави се оценка на случая и по прещенка директорът подава сигнал от името на институцията до ОЗД и/или полицията и се инициира работа по случай.</p> <p>4)</p> <p>5)</p> <p>6)</p>	
<p>Ако пристъпите на родител не е в най-добър интерес на</p>			

<p>кражба на профил и използване език на омраза.</p> <p>детето, например би го наранил, застрашил безопасността му или би нарушил училищната процедура, следва да се уведоми директора, който следва да се обърне към отделите за закрила на детето.</p>	<p>Нива на насилие и тормоз</p> <p>ТРЕТО НИВО – СИСТЕМНА ЗЛОУПОТРЕБА, КАКТО И СИТУАЦИИ, В КОНТО СЪЩЕСТВУВА ОПАСНОСТ ЗА ЖИВОТА И ЗДРАВЕТО ЗА КОЙТО И ДА Е ОТ УЧАСНИЦИТЕ В СИТУАЦИЯТА:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Форми на физически тормоз са например: сбиване, заупашване, събаряне, причиняване на изгаряния и други наранявания, намушкване с остръ предмет, провесване от прозорец или високо място, ограничаване на движението, липаване от храна, излагане на ниски или високи температури и заплашване с оръжие. • Форми на психически тормоз са например: сплашване, изнудване със сериозни заплахи, насилиствено отнемане на пари и вещи, клятви, които накърняват сериозно достойнството, публично унижение, ограничаване на движението, склоняване за употреба на психоактивни вещества, включване в антисociални групи и организации, 	<p>Отговор на институцията</p> <p>На трето ниво се уведомява незабавно ОЗД и/или органите на полицията. Действията на ново институция се предприемат от директора заедно с координационния съвет със задължителното участие на родителя и компетентни власти, организациии и услуги (центрове за социална работа, здравни центрове, отдел закрила на детето, полиция и др.).</p>	<p>Документиране</p> <p>Ситуациите на тормоз от трето ниво се описват в Дневника със случаи, като по тях се предприема интензивна работа, включваща всички участници; правят се оценки на потребностите и план за действие, както и се инициират процедури в</p>	<p>Последователност на процедурите за интервенция</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Прекратяване на ситуацията и успокояване/интервенция към всички участници. 2) Учителят/класният ръководител подробно се информира за случулото се от всички свидетели и участници в ситуацията на насилие. Незабавно се уведомява директорът и се подава сигнал към ОЗД и/или органите на полицията. 3) Уведомяване на родител. 4) Консултации – предприемане на индивидуални разговори с участниците. 5) Мерки и действия от страна на координационния съвет, интензивна работа по случай, информиране и
--	---	---	---	---

<p>изолация, групово измъчване на индивид или група и организиране на банди, последиците от които нараняват други.</p>	<p>Форми на сексуален тормоз са например: съблазняване от друго дете, злоупотреба с власт при подстрекаване, изнасилване, склоняване и/или принуждаване към сексуални действия, блудство, изнасилване, кръвоосмешение.</p>	<p>Ако присъствието на родител не е най-добър интерес на детето, например би го наредил, застрашил безопасността му или би нарушил училищната процедура, директорът следва да информира отделите за закрила на детето, центъра за социална работа и/или полицита.</p> <p>6) Проследяване на изпълнението на предприетите мерки и действия.</p>
<p>Форми на кибертормоз са например: повторно действие на неподконтролирани заснемане и разпространяване на снимки и видеозаписи, злоупотреба с влогове, блогове, форуми, социални мрежи, профили и лични данни, заснемане без разрешение, заснемане и разпространение на сцени на насилие, разпространение на записи и снимки и видео на детска порнография.</p>	<p>При материална штета се съставя Протокол за възстановяване на вреда.</p>	<p>насочване към други служби и/или услуги от страна на директора.</p> <p>Ако друга организация или услуга е въвлечена в работата с детето или ученика, институцията установява връзка с тези организации или услуги и синхронизира дейностите.</p>